

Transakcie - sériovateľnosť

Transakcia = databázový program, ktorý sa musí buď celý vykonať, alebo sa z neho nesmie vykonať nič.

{set transaction Program každého užívateľa je postupnosť transakcií. Pre databázy je charakteristické, že sa viac programov vykonáva súčasne.
 ...
commit (rollback);}

Príklad: Rezervácia letenky (Bratislava - Singapore).
 (Bratislava - Viedeň - Rím - Kalkata - Singapur)

Vlastnosti transakcií - ACID

- **Atomičnosť** (všetko alebo nič).
- **Consistency** transformuje databázu z konzistentného stavu do konzistentného stavu.
- **Nezávislosť** (Isolation) činnosť transakcie je neovplyviteľná činnosťou iných transakcií.
- **Trvanlivosť** (Durability) výsledky transakcie pretrvávajú po jej skončení v databáze.

Príklad:

$\begin{matrix} \text{A} & \text{B} \\ \text{transaction } T_1: \{a:= a+2; & b:=3 \times b;\} \\ \text{transaction } T_2: \{a:= 3 \times a; & b:=b+2;\} \end{matrix}$

Rozvrh: S

krok	T ₁	T ₂
1	A	-
2	-	A
3	-	B
4	B	-

T₁T₂ a=3a+6, b=3b+2

T₂T₁ a=3a+2, b=3b+6

Výsledok S: a=3a+6, b=3b+6

Jemnejšie členenie akcií: **read**, compute, **write**.

Kritické akcie read a write.

Rozbitie kritických akcií:

operačný systém: **lock** a; read a; **unlock** a;
lock a; write a; **unlock** a;

Deadlock a livelock - opakovanie z operačných systémov

Deadlock - niekoľko transakcií sa dostane do stavu, že žiadna z nich nemôže pokračovať.

Livelock - (starvation) stav, keď sa transakcia nikdy nedostane k uskutočneniu ďalšej (aj prvej) akcie.

Zisťovanie - recovery - prevencia

Graf čakania: Uzly grafu sú „aktívne“ transakcie, hrana z T₁ do T₂ práve vtedy, keď T₁ čaká na prostriedok pridelený T₂.

Veta 1: *Cyklus grafu čakania = transakcie v deadlocku.*

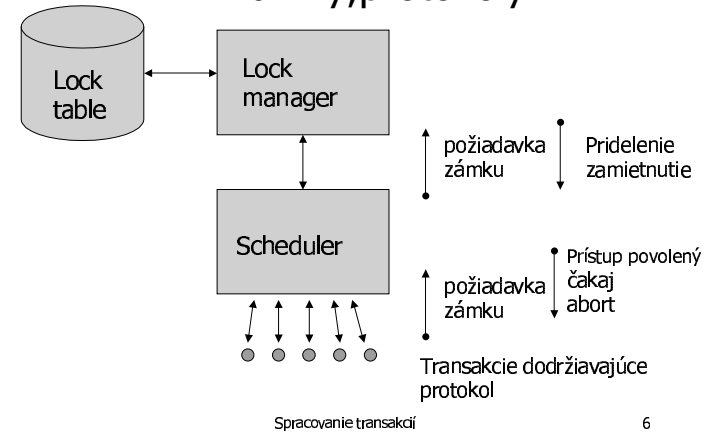
Livelock sa nedá zistiť - prakticky: keď transakcia čaká vo fronte, alebo „trčí v spracovaní“ dlhšie než stanovený limit.

Sériovateľnosť

Def: Rozvrh (schedule) je sériovateľný ak je „ekvivalentný“ nejakému sériovému vykonaniu transakcií.

T_1	T_2	T_1	T_2	T_1	T_2
read a a:=a-1 write a read b b:=b+1 write b		read a a:=a-1 write a read b	read b b:=b-2 write b read c	read a a:=a-1 write a read b b:=b+1	read b b:=b-2 write b read c write b
	read b b:=b-2 write b read c c:=c+2 write c		b:=b+1 read c c:=c+2 write c		
Spracovanie transakcií			5		

Nástroje - plánovače (schedulers), zámky, protokoly

„Sémantika“ transakcií

Vo všeobecnosti nie sme schopní analyzovať čo transakcie počítajú (robia). Predpokladáme, že pri každom odomknutí premennej a sa realizuje priradenie:

$a := f(a, \text{všetky premenne dostupné niekedy medzi lock a unlock } a);$

kde f je pri každom odomykaní nová funkcia. Znalosť, že niektoré časti transakcií sa opakujú alebo sú rovnaké nevyužívame.

Príklad:

T_1	T_2	T_3
lock a	lock b	lock a
lock b	lock c	lock c
unlock a $f_1(a, b)$	unlock b $f_3(b, c)$	unlock c $f_6(a, c)$
unlock b $f_2(a, b)$	lock a	unlock a $f_7(a, c)$
	unlock c $f_4(a, b, c)$	
	unlock a $f_5(a, b, c)$	
Spracovanie transakcií		

7

Krok	akcia	a	b	c
1	T_1 :lock a			
2	T_2 :lock b			
3	T_2 :lock c			
4	T_2 :unlock b		$f_3(b, c)$	
5	T_1 :lock b			
6	T_1 :unlock a	$f_1(a, f_3(b, c))$		
7	T_2 :lock a			
8	T_2 :unlock c			$f_4(f_1(a, f_3(b, c)), b, c)$
9	T_2 :unlock a	$f_5(\varphi, b, c)$		
10	T_3 :lock a			
11	T_3 :lock c			
12	T_1 :unlock b		$f_2(a, f_3(b, c))$	
13	T_3 :unlock c			$f_6(f_5(\varphi, b, c), \psi)$
14	T_3 :unlock a	$f_7(f_5(\varphi, b, c), \psi)$		

Spracovanie transakcií 8

Test sériovateľnosti

Graf sériovateľnosti:

- uzly sú transakcie
- hrana $T_i \rightarrow T_j$ práve vtedy keď pre nejaké x v rozvrhu T_i : unlock x predchádza T_j : lock x .

Veta: Ak graf sériovateľnosti neobsahuje cyklus. Rozvrh je sériovateľný a topologické utriedenie grafu sériovateľnosti reprezentuje ekvivalentný sériový rozvrh.

Protokol sa nazýva **dvojfázový** ak v každej jeho transakcii všetky operácie zamykania (lock) predchádzajú prvú operáciu odomykania (unlock) v danej transakcii.

Veta: Dvojfázový protokol je sériovateľný.

Spracovanie transakcií

9

Realistický model - rlock / wlock

Read (shared) lock: transakcia bude len čítať zamknutú premennú (prípadne ju použije k výpočtu inej premennej). **Rlock** bráni iným transakciám zmeniť zamknutú premennú, ale nebráni jej čítaniu.

Write (exclusive) lock: Zámky v predošlom zmysle. Len jedna transakcia môže mať **wlock** na danú premennú v danom okamihu.

Kompatibilita zámkov:

	existujúci zámok	
	rlock	wlock
rlock	Yes	No
wlock	No	No

požadovaný zámok

Spracovanie transakcií

10

Ďalšie zámky – ilock

Zámok pre zvýšenie alebo zníženie hodnoty $a += i$; resp. $a -= d$; (Použitie napríklad v bankomatoch.) Takéto zámky môžeme zaviesť pre komutatívne a asociatívne operácie.

Kompatibilita zámkov:

	existujúci zámok		
	rlock	wlock	ilock
rlock	Yes	No	No
wlock	No	No	No
ilock	No	No	Yes

požadovaný zámok

Spracovanie transakcií

11

Sériovateľnosť

Zmena definície hrán grafu sériovateľnosti:

- Nech T_i má rlock alebo wlock na premennú a . Nech T_j je nasledujúca transakcia požadujúca wlock na a . Potom hrana $T_i \rightarrow T_j$.
- Nech T_i má wlock na premennú a . Nech T_m je nasledujúca transakcia požadujúca rlock na a potom, čo ho T_i odomkne. Potom hrana $T_i \rightarrow T_m$.

Veta: Acyklický graf je sériovateľný. Topologické triedenie dáva ekvivalentný sériový rozvrh.

Veta: Dvojfázový protokol zaručuje sériovateľnosť.

Spracovanie transakcií

12

Neúspešné transakcie

Dôvody neúspechu (failure) transakcií:

- Prerušenie užívateľom, zlyhanie aritmetickej operácie. Nedostatok práv k prístupu alebo nedostatok prostriedkov.
- Plánovač odhalí deadlock a rozhodne sa transakciu zrušiť.
- Plánovač odvolá transakciu potom, čo detekoval neserióznosť.
- Zlyhanie software alebo hardware.

commit - posledný príkaz úspešnej transakcie

Neúspešná (aborting) transakcia má za následok **rollback**.

Nečisté (dirty) dáta - dáta zapísané transakciou, ktorá nebola ešte potvrdená (committed).

Journal (log)

Spracovanie transakcií

13

Kaskádovitý rollback

```
1 lock a
2 read a
3 a:=a-1
4 write a
5 unlock a
6 lock a
7 read a
8 a:=a+2
9 write a
10 unlock a
11 commit
12 lock b
13 read b
14 b:=b/a
```

Hoci T_2 je committed. Fail T_1 vyvolal neplatnosť premennej a , tým aj nutnosť zrušenia transakcie T_2 .

Striktná dvojfázovosť:

- Transakcia nesmie písať do databázy pokiaľ nedosiahla commit point.
- Transakcia nesmie uvoľniť žiaden zámok pokiaľ nezapísala do databázy.

Spracovanie transakcií

14

Agresívna a defenzívna stratégia

- Agresívna stratégia snaží sa, aby spracovanie bolo čo najrýchlejšie. Začína transakcie aj keď je to spojené s rizikom, že budú odvolané.
- Defenzívna (konzervatívna) stratégia snaží sa minimalizovať riziko abortu transakcií. Nezačína transakcie pokiaľ nie je isté, že skončia.

Spracovanie transakcií

15

Checkpoints - kontrolné body

Checkpoint = konzistentný stav bázy dát (stav, čas)

Backup - podobné ale na náhradnom médiu

- Dočasne začínanie nových transakcií pokiaľ všetky aktívne transakcie nie sú committed alebo aborted.
- Nájde všetky bloky modifikované v dočasných súboroch a stránky v hlavnej pamäti, ktoré neboli zapísané do databázy.
- Zapamätá v predošlom odstavci nájdené bloky do databázy
- Do journalu (logu) poznamená výskyt checkpointu (dátum, stav, druh checkpointu)

Spracovanie transakcií

16

Časové razítka

Základná myšlienka: každá transakcia dostane časové razítko - okamih začatia.

Sériový rozvrh = rozvrh v poradí časových razítok.

Pravidlá sériovateľnosti:

- Transakcia nemôže čítať hodnoty, ktoré boli napísané neskôr začatou transakciou
- Transakcia nemôže písať hodnoty, ktoré boli prečítané neskôr začatou transakciou

Implementácia namiesto zámku dvojica časov $\langle t_r, t_w \rangle$; transakcia s časovým razítkom t :

- *read* and $t > t_w$: { *read*; if $t_r < t$ then $t_r = t$; }
- *write* and $t \geq t_r$ and $t \geq t_w$: { *write*; $t_w := t$; }
- *write* and $t_r \leq t < t_w$: { do nothing }
- otherwise abort;

Spracovanie transakcií

17

Neporovnateľnosť sériovateľnosti časovými razítkami a zámkami

S		T		
	T ₁	T ₂	T ₃	
1				1 read a
2	read a			2 read a
3	write c			3 read d
4		write c		4 write d
				5 write a
				6 read c
				7 write b
				8 write b

Rozvrh S je sériovateľný zámkami, ale nie je sériovateľný časovými razítkami. Rozvrh T naopak.

Spracovanie transakcií

18